

Warszawa, 13-02-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

IV.7215.108.2022.AJ

Pani Anna Moskwa

Minister Klimatu i Środowiska

Szanowna Pani Minister,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęły skargi Związku Rewizyjnego Spółdzielni Mieszkaniowych RP oraz poszczególnych spółdzielni mieszkaniowych, które wskazują na pilną konieczność interwencji ustawodawczej w sprawie wzmocnienia ochrony mieszkańców budynków wielolokalowych przed drastycznymi podwyżkami cen energii cieplnej w przypadku, gdy ciepło na potrzeby gospodarstwa domowego jest dostarczane przez przedsiębiorstwa energetyczne eksploatujące kotłownie gazowe.

W skargach tych podnoszone są zarzuty nierównego traktowania odbiorców ciepła systemowego, korzystających z ciepła wytwarzanego w kotłowniach gazowych, z tzw. zewnętrznego źródła ciepła, którzy jako gospodarstwa domowe płacą wyższe ceny gazu w porównaniu z gospodarstwami domowymi ogrzewanymi gazem spalonym w wewnętrznym źródle ciepła.

Aktualnie odbiorcy gazu w domach jednorodzinnych i w zabudowie mieszkaniowej, posiadający własne kotły gazowe mają zagwarantowaną zdecydowanie szerszą ochronę, zarówno jeśli chodzi o cenę gazu (dwukrotnie niższą) jak też okres ochronny, który trwa do 31 grudnia 2027 r.

Z danych przedstawionych przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Nowym Tomysłu wynika, że aktualnie, gdy działa siedmiomiesięczny okres ochronny dla spółdzielni, wspólnot i innych podmiotów korzystających z ciepła systemowego (okres ten trwa do dnia 30 kwietnia 2023 r.), koszt ogrzewania w domach jednorodzinnych wynosi około 3 zł/m², a w przypadku zasobów Spółdzielni, po wprowadzeniu średniej ceny z dopłatą, stawka wynosi około 6 zł/m². Przed przyjęciem ustawy z dnia 15 września 2022r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1967) stawka za samo centralne ogrzewanie wynosiła w zasobach Spółdzielni średnio około 12 zł, a w Opalenicy, ze względu na najwyższą cenę 1 GJ, wynosiła około 20 zł za 1 m² mieszkania.

Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa w Jastrowiu również wskazuje na dużą różnicę w cenie gazu, a tym samym w kosztach ogrzewania dla gospodarstw domowych, która wynika tylko z tego, że ciepło nie jest produkowane z wykorzystaniem gazu w wewnętrznej kotłowni, ale przez zewnętrznego dostawcę ciepła. Spółdzielnia podnosi, że cena gazu dla indywidualnego odbiorcy wynosi około 0,20 zł za 1 kWh, zaś dla przedsiębiorstwa produkującego energię ciepłą dla Spółdzielni 1,00 zł, bez wliczania kosztów produkcji ciepła, które są na poziomie 60%. Z przykładowych wyliczeń Spółdzielni wynika, że dla 2-osobowego gospodarstwa domowego zajmującego mieszkanie o powierzchni 47 m² opłaty za centralne ogrzewanie i ciepłą wodę wzrosły o około 1087 zł.

Niestety koszty ogrzewania od dnia 1 stycznia 2023r. jeszcze wzrosną biorąc pod uwagę fakt, że obniżone stawki podatku VAT na gaz (0 %) i na ciepło systemowe (5%) obowiązywały do dnia 31 grudnia 2022 r.

Podwyżki opłat za lokale mieszkalne w Spółdzielni Mieszkaniowej w Nowym Tomysłu (podobnie jest w innych spółdzielniach korzystających z ciepła systemowego) są na tyle wysokie, że przekraczają możliwości finansowe mieszkańców, którzy nie są w stanie ich udźwignąć bez uszczerbku dla zaspokojenia innych bieżących potrzeb (opłaty na rzecz podmiotów zewnętrznych za wodę, ogrzewanie, ciepłą wodę i za śmieci stanowią już 3/4 całości opłat). Niestety skutków tak drastycznych podwyżek nie zniwelowała ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 169), a także inne rozwiązania wprowadzone w ramach pakietu pomocy rządowej w walce z kryzysem energetycznym.

W ocenie Związku Rewizyjnego Spółdzielni Mieszkaniowych RP – opartej na opinii uzyskanej z Komisji Europejskiej, która została przedstawiona Pani Minister -

problem nieuzasadnionego zróżnicowania gospodarstw domowych we wskazanym zakresie mógłby zostać rozwiązany poprzez nowelizację ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022, poz. 1385). Związek Rewizyjny SM RP stoi na stanowisku, że: „nie ma przeciwwskazań ze strony uregulowań unijnych, do ustawowego zrównania sytuacji odbiorców w gospodarstwach domowych i odbiorów wrażliwych i ustalenie jednakowej ceny gazu dla w/w podmiotów bez względu na to, czy gaz na potrzeby określone art. 62b ust. 1 pkt 2) ustawy Prawo energetyczne jest sprzedawany im bezpośrednio, czy też jest on nabywany na ich rzecz, tj. na potrzeby wytworzenia dla nich ciepła, przez przedsiębiorstwa energetyczne”.

Argumenty środowiska spółdzielczego, w tym również postulaty przedłużenia okresu obowiązywania obniżonej stawki VAT na ciepło systemowe (5%), które wpływają z troski o mieszkańców zasobów spółdzielczych, w pełni zasługują na gruntowne rozważenie. Z niezrozumiałych względów - w obliczu tak znacznych podwyżek energii i gazu - mieszkańcy zasobów spółdzielczych muszą ponosić wyższe koszty ogrzewania, niż gospodarstwa domowe korzystające z ciepła wytwarzanego w lokalnych kotłowniach. Problem ten ma szerszy zasięg, gdyż dotyczy wszelkich budynków mieszkalnych, które zaopatrywane są w ciepło systemowe od zewnętrznego dostawcy wykorzystującego gaz do jego produkcji.

Wprawdzie na skutek kolejnej interwencji ustawodawcy, której celem jest ograniczenie podwyżek ciepła dla gospodarstw domowych, okres ochrony przewidzianej dla mieszkańców budynków wielorodzinnych korzystających z ciepła systemowego zostanie przedłużony do dnia 31 grudnia 2023 r. na mocy ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw oraz niektórych innych ustaw (ustawa obecnie oczekuje na podpis Prezydenta RP), to jednak w dalszym ciągu sytuacja dwóch w/w grup gospodarstw domowych w zakresie długości terminu ochrony nie będzie jednakowa.

W/w ustawa dokonuje zmian w ustawie z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. poz. 1967 ze zm.) i wprowadza maksymalną cenę netto na ciepło, która ma zastąpić obowiązujący aktualnie mechanizm średniej ceny wytworzenia ciepła z rekompensatą.

W ocenie Rzecznika nie można odmówić słuszności postulatowi spółdzielni mieszkaniowych, aby mieszkańcom budynków wielorodzinnych korzystających z ciepła systemowego zagwarantować ochronę, którą obecnie zapewnioną mają gospodarstwa domowe korzystające w oparciu o ustawę - Prawo energetyczne z gazowej ochrony taryfowej do 31 grudnia 2027 r. Aktualnie – z niezrozumiałych względów – rządowe programy pomocowe różnicują zakres pomocy, co przekłada się na znaczące i trudne do zaakceptowania różnice w kosztach ogrzewania ponoszonych przez gospodarstwa domowe.

Mając za zadanie ochronę praw obywatelskich i przeciwdziałanie dyskryminacji, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.) zwracam się do Pani Minister z prośbą o zajęcie stanowiska w poruszonych wyżej kwestiach, w szczególności proszę o wskazanie czy rozwiązania przewidziane w ustawie z dnia 26 stycznia 2023 r. zapewnią jednakową ochronę dwóch w/w grup gospodarstw domowych w zakresie kosztów ogrzewania.

Jednocześnie proszę o rozważenie wszelkich możliwych działań, które mogłyby doprowadzić do ujednoczenia sytuacji gospodarstw domowych w zakresie czynników mających wpływ na koszty ogrzewania.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/